

Strasburg, 17 lipca 2017 r.

RADA KONSULTACYJNA SĘDZIÓW EUROPEJSKICH (CCJE)

Oświadczenie Sekretariatu Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich w sprawie niedawnego uchwalenia przez polski Sejm dwóch ustaw dotyczących systemu sądownictwa oraz w sprawie projektu ustawy o Sądzie Najwyższym

Sekretariat Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich Rady Europy (CCJE) wyraża ubolewanie w związku z niedawnym uchwaleniem przez polski Sejm ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Zgodnie z tą ustawą prawo powoływania członków KRS przejmie od władzy sądowniczej władza ustawodawcza, zaś politycy zyskają decydującą rolę w procesie powoływania sędziów¹. Sejm przyjął również ustawę uprawniającą ministra sprawiedliwości do odwoływania prezesów sądów i powołania nowych na ich miejsce w ciągu sześciu miesięcy po wejściu w życie nowej ustawy. Jest to cios dla praworządności oraz niezawisłości sędziów w Polsce.

Ponadto Sekretariat CCJE wyraża poważne zaniepokojenie projektem ustawy o Sądzie Najwyższym złożonym niedawno w Sejmie przez grupę członków Prawa i Sprawiedliwości. Zgodnie z tym projektem wszyscy sędziowie Sądu Najwyższego pełniący obecnie swą funkcję, z wyjątkiem grupy sędziów arbitralnie wskazanych przez ministra sprawiedliwości, zostaną przeniesieni w stan spoczynku w dniu następującym po wejściu w życie ustawy.

Zgodnie z projektem ustawy Sąd Najwyższy zostanie podporządkowany ministrowi sprawiedliwości w obszarze organizacji oraz kadr Sądu. Minister sprawiedliwości nabędzie również wyłącznie kompetencje w zakresie wskazywania kandydatów na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego.

Jeśli ta ustawa zostanie uchwalona, dodatkowo osłabi trójpodział władzy, praworządność i niezawisłość władzy sądowniczej w Polsce. Powołanie nowych sędziów Sądu Najwyższego będzie się odbywało pod znaczącym wpływem politycznym.

Z uwagi na powyższe Sekretariat CCJE stoi na stanowisku, iż na podstawie standardów Rady Europy dotyczących niezawisłości sędziów należy raz jeszcze jasno wskazać, że:

- Do fundamentalnych zasad niezawisłości sędziów należy gwarancja trwania kadencji do osiągnięcia wieku, w którym sędzia obowiązkowo przechodzi w stan spoczynku lub do terminu upływu kadencji na czas określony². Zachowanie praworządności i ochrona praw człowieka wymagają ochrony sędziów przed arbitralnym odwołaniem.
- Kadencja sędziów i ich wiek przejścia w stan spoczynku muszą być przestrzegane i odpowiednio zabezpieczone prawnie, gdyż bezpieczeństwo kadencji sędziowskiej stanowi ważną gwarancję niezawisłości sędziów.

¹ Zob. opinia Sekretariatu CCJE z dnia 7 kwietnia 2017 r. wydana na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa o wydanie opinii w sprawie projektu ustawy z dnia 23 stycznia 2017 r. ze zmianami z dnia 3 marca 2017 r. o zmianie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

² Opinia CCJE nr 1 (2001) w sprawie standardów dotyczących niezawisłości sędziów i nieusuwalności sędziów, pkt 57.

Sekretariat CCJE przypomina, że nowa większość parlamentarna oraz rząd nie mogą kwestionować powoływania ani kadencji sędziów, którzy zostali prawidłowo powołani³. Ewentualne zmiany przepisów dotyczących wieku obowiązkowego przechodzenia sędziów w stan spoczynku nie mogą działać wstecz⁴.

Ponadto proponowane przepisy mogą być sprzeczne z gwarancjami określonymi w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, jeżeli aktualni sędziowie Sądu Najwyższego nie będą mogli zaskarżyć wygaszenia ich kadencji przed organem sądowym. W tym kontekście Sekretariat CCJE pragnie powołać się na wyrok Wielkiej Izby ETPCz z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie Baka przeciwko Węgrom.

Projekt ustawy o Sądzie Najwyższym i proponowane odwołanie sędziów Sądu Najwyższego przed końcem kadencji jest sprzeczne z europejskimi standardami niezawisłości sędziów, zaś Sekretariat CCJE stanowczo zaleca polskim władzom, aby nie uchwały i nie wprowadzały w życie proponowanych zmian prawa.

Sekretariat CCJE

/-/

Nils Engstad
Przewodniczący CCJE

³ Opinia CCJE nr 18 (2015) w sprawie pozycji sądownictwa i jego relacji z pozostałymi organami władzy we współczesnej demokracji, pkt 44.

⁴ Powszechna Karta Sędziego, art. 8, przyjęta przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Sędziów dnia 17 listopada 1999 r.